

STOPPEN IS SOMS ONVERMIJDELIJK. HET HEEFT DE VOORKEUR OM BIJ BEDRIJFSBEËINDIGING DE REGIE ZELF IN HANDEN TE HOUDEN. DAT GEEFT RUST EN LEVERT HET MEESTE GELD OP

Stoppen zonder strop is een kunst op zich

varkenshouderij

E16

EEN bedrijf staken is langzamerhand moeilijker dan als varkenshouder starten. Dit omdat het op voorhand hoogst onzeker is of een ondernemer na staking wel of niet met een flinke restschuld blijft zitten.

De fiscus zal bij staking zijn deel opeisen en bij de bank staat veelal ook een schuld open; twee potentiële schuldeisers die hun deel willen.

Dat geld moet komen uit de verkoop van de levende have, de rechten en het onroerend goed, in het geval dat de ondernemer besluit ergens anders te gaan wonen. De productierechten en dieren brengen geheid geld op. Met onroerend goed is dat minder vanzelfsprekend; dat bevestigt Jan Hollewand, specialist financiële planning van LTO Noord-Ad-

vies. Hij spreekt van een locatieprobleem in de sector: „Kopers van bedrijven zijn er amper. Zeker niet voor een bedrijf zonder ontwikkelingsmogelijkheden. De stallen zijn maar voor één doel geschikt: om varkens te houden; ze renderen dus alleen met varkens erin, zodat de groep kandidaatkopers beperkt blijft tot collega's. Het bedrijf voor een dusdanige prijs verkopen zodat onderaan de streep geld overblijft, is daarom moeilijk.

Het huis is in de regel beter te verkopen zonder dan mét stallen erbij. Iemand die alleen het huis wil verkopen, krijgt natuurlijk wel de sloopkosten voor zijn kiezen.

Strategisch stoppen

Per 2013 moeten stallen voldoen aan het

FOTO: HENK RISWICK

Veel boeren staan voor de keuze: stoppen of doorgaan

voorbeeldsituatie beslismoment varkenshouder, stoppen of doorgaan

- leeftijd 53 jaar
- 350 vermeerderingszeugen
- geen opvolger
- gebouwen in redelijke staat
- financiering €450.000
- noodzakelijke investering terugdringen ammoniakemissie voor 2013 €70.000
- noodzakelijke investering groepshuisvesting voor 2013 €150.000
- na investering plaats voor 400 zeugen

De hierboven geschetste situatie staat niet op zichzelf. Op circa twee derde van alle varkensbedrijven ontbreekt een opvolger. Het overgrote deel van de bedrijfshoofden is boven de 40 jaar. Veel ondernemers in de varkenshouderij staan daarom voor de keuze: hoe verder?

Op die vraag zijn er meerdere antwoorden. Investeren is een mogelijk-

heid. Een alternatief voor stoppen is niet investeren, doorgaan en gebruikmaken van de overgangsregeling tot 2020, met minder varkens, eventueel in combinatie met relatief goedkope maatregelen om de ammoniakemissie te reduceren.

Een ondernemer die ervoor kiest door te gaan, moet zich wel terdege afvragen of de plannen vol-

doende renderen. Niemand zit erop te wachten om op zijn pensioenleeftijd met een enorme restschuld te zitten, zelfs na verkoop van het bedrijf inclusief de woning.

Bij Gibo Groep schat men dat in de helft van de gevallen investeren en doorgaan financieel mogelijk is. Een goede ondernemersvisie is daarbij van groot belang.

Besluit huisvesting en de Welzijnswet. Hierdoor komen boeren in veel grotere getale dan in afgelopen jaren voor de keus te staan of en zo ja hoe zij verdergaan met hun bedrijf. Als de keuze valt op stoppen, is het zaak goed uit te werken hoe, stelt adviseur varkenshouderij Joan Jansen van Gibo Groep Accountants en Adviseurs: „Het geeft boeren rust zodra bekend is hoe het traject eruitziet en wat de financiële positie is aan het eind van het traject.”

Een afbouwplan maken is niet alleen van belang om rust te geven. Het helpt ook om zoveel mogelijk geld uit het bedrijf te halen. Voor een zeugenhouder zijn de eerste maanden van het jaar vaak het gunstigst om de stal leeg te draaien. Dan is de biggenprijs traditioneel het hoogst. Met die kennis op zak is het logisch in het plan vast te leggen om in september te stoppen met insemineren.

Een andere afweging kan zijn: stop ik op korte termijn, of ga ik in afgeslankte vorm verder? Het risico in het tweede scenario is dat de overige rechten na 2015 geen dubbeltje meer waard zijn. Het moment van leegdraaien plus definitief stoppen en verkopen van de rechten zijn twee

Slechts een derde van de varkenshouders heeft een opvolger. Velen komen daarom op korte of langere termijn voor de keus te staan om al of niet te stoppen. Als de keus op stoppen valt, is het raadzaam om dat volgens een duidelijk plan te doen. Dat geeft de ondernemer rust en het helpt bovendien om (nog) zoveel mogelijk geld uit het bedrijf te halen.

E17

punten om in het plan op te nemen. Stoppen volgens een duidelijk omschreven plan helpt om zoveel mogelijk euro's uit het bedrijf te halen en geeft inzicht in de financiële positie achteraf. En dat geeft rust. Het is echter een hulpmiddel, bevoegt Jansen: „Het ei van Columbus bestaat niet voor dit vraagstuk. Feit is dat een plan de kans op teleurstellingen tijdens het stakingsproces helpt verkleinen.”

Bezinningsmomenten inlassen

Een bezinningsmoment inlassen zou een ondernemer iedere tien jaar moeten doen, vindt Jansen. Dat schept de gelegenheid om over de toekomst van het bedrijf na te denken. Dat is niet overbodig. Het lukt immers lang niet iedere varkenshouder om schuldenvrij zijn bedrijf achter te laten.

Als een bedrijf onvoldoende rendeert, ontstaat door geldgebrek al snel een achterstand ten opzichte van collega-varkenshouders. De ondernemers leven vaak al sober. In het slechtste geval rest een boer die te laat bijstuurt of te lang doorgaat geen keus meer om op de door hem gewenste wijze het bedrijf te staken.

Zover moet het niet komen.

In het slechtst denkbare scenario is de varkenshouder gedwongen te verhuizen en blijft hij zitten met een restschuld die amper is terug te betalen. Volgens Jansen en Hallewand komt dit ook daadwerkelijk onder varkenshouders voor.

Het zijn niet alleen boeren met relatief kleine bedrijven die ermee stoppen, bevestigen beide adviseurs. Wat hen opvalt is dat diegenen die doorgaan, veel meer ondernemer zijn dan praktijkman. Dat is nodig omdat scherp onderhandelen een dagelijks terugkerend gegeven dat nodig is om boer te blijven.

De ene keer gaat het over voer, dan over biggen, mest, of er vinden bouwwerkzaamheden plaats. In alle gevallen moet de ondernemer scherp onderhandelen. Niet iedere varkenshouder voelt zich daar prettig bij of beschikt over de eigenschappen om dat succesvol te doen. Het ontbreken van toekomstperspectief kan een reden zijn om te stoppen, maar ook het punt of iemand nog wel boer wil zijn in deze sterk kostprijs-gedreven markt.

Stoppen is duidelijk een kunst op zich. Zeker nu het economisch tegenzit en on-

Aandachtspunten bij stoppen

- **Fiscale gevolgen.** Hoe groot is de claim van de fiscus?
- **Sociale aspecten.** Het werk in de eigen stal stopt. Wat kan en wil ik hierna gaan doen?
- **Financieel.** Komt er genoeg uit de verkoop om de bank af te lossen?
- **Toekomstmogelijkheden** na staking, persoonlijk en financieel. Waar wil iemand gaan wonen?

roerend goed moeilijk is te verkopen. Desondanks wordt Jansen nooit tijdig bij plannen betrokken om het bedrijf te staken: „Een varkenshouder zit dan ergens mee en komt met de vraag of het financieel allemaal kan. Het is verstandig om eerder bij zoiets ingrijpends stil te staan. Het blijkt soms verstandig eerder te stoppen dan aanvankelijk de bedoeling was. Dat is beter dan er over tien jaar achter te komen dat je niet kunt stoppen.

Kees van Dooren